

4.2. ДЕЙНОСТТА НА МВР ЗА ПРЕСИЧАНЕ НА ТРАФИКА, КОНТРАБАНДАТА И КОРУПЦИЯТА

4.2.1. ИНСТИТУЦИОНАЛНА СТРУКТУРА

Според закона на МВР, борбата срещу корупцията е една от основните дейности на това министерство (чл.7, т.3 от ЗМВР). Тази дейност се осъществява от няколко специализирани структури.

Особеност в дейността на **Националната служба “Сигурност” (НСС)**⁴⁸ е фокусът върху корупцията, свързана с участието на чуждестранни служби и организации; с други думи – специален ракурс в разследванията на НСС е онази корупция, която пряко заплашва сигурността и законното упражняване на функциите на държавните институции. Същевременно НСС развива дейност по разкриване и пресичане на корупционни практики и сред служители в държавните структури с контролни, лицензионни и разрешителни функции и в системата на МВР.

Според тази служба основните рискови сектори са държавните институции с правомощия в приватизацията на държавната собственост, възлагащите обществените поръчки, митниците, ведомствата, осъществяващи разрешителни и лицензионни режими, органите със санкционни правомощия и организациите, в които се съсредоточава важна информация от икономически, политически и организационно-управленски характер. Рязкото нарастване на нелегалната имиграция е съществен фактор за повишения корупционен натиск върху органите за охрана на границата, за даване на статут на бежанец и на българско гражданство.

От друга страна, практиката от изминалия период на прехода към демокрация показва, че поради особено важната роля на тази служба в системата на националната сигурност, самата тя е предмет на политически натиск, изразяващ се в стремежа на едни или други управляващи да я използват в борбата срещу опозицията. От друга страна, обвиненията, че НСС се превръща в партийна агенция и изпълнява задачи по компрометирането на политическите опоненти, са особено трудно доказуеми поради плътната завеса на държавната тайна, която обгръща дейността на тази институция.⁴⁹

Особено важна роля в рамките на усилията по пресичане на контрабандата и свързаната с нея корупция играе **Национална служба „Борба с организираната престъпност” (НСБОП)**. В изпълнение на определените ѝ от закона задачи НСБОП извършва оперативно-издирвателна, информационна и организационна

⁴⁸ Точното описание на функциите ѝ в тази насока е: НСС извършва самостоятелно или съвместно с други държавни органи контраразузнавателна дейност за наблюдение, разкриване, предотвратяване и пресичане на замислени, подготвени или осъществявани посегателства срещу националната сигурност, свързани с корупция.

⁴⁹ Подобни обвинения прозвучаха и по адрес на предишния шеф на НСС ген.Атанас Атанасов, който си подаде оставката през м. ноември 2001 г., непосредствено след встъпването в длъжност на правителството на НДСВ/ДПС.

дейност за противодействие на организираната престъпност, свързана с корупция (чл.90, ал.1, т.10 от ЗМВР). За тази цел органите на НСБОП:

- установяват, контролират и документират дейността на длъжностни лица, поставили се в услуга на престъпни групи и организации;
- издирват и проследяват натрупването и преобразуването на имуществата, получени от длъжностни лица в резултат на корупционни престъпления и корупционни практики.

Подобна дейност НСБОП осъществява и в противодействие на корупцията в системата на МВР.

Акцентът върху борбата срещу организираната престъпност на тази служба предполага особено активен принос на НСБОП по пресичането на най-важната „стопанска“ дейност на бандитските групировки в страната, а именно контрабандата и трафика на наркотици и на хора. Това обяснява обстоятелството, че най-големите разкрития на престъпления в тази сфера са резултат от дейността на НСБОП.

В качеството си на специализирана охранителна и оперативно - издирвателна полицейска структура **Националната служба „Гранична полиция”**⁵⁰ е особено активна по пресичане на незаконния трафик на хора през държавната граница и във вътрешността на страната.

Национална служба „Полиция” (НСП) е охранителна и оперативно издирвателна полицейска служба. Работата по проверка на сигналите за корупция се осъществява от Направление „Икономическа полиция” – ДНСП и териториалните звена „Икономическа полиция” в Регионалните Дирекции на Вътрешните работи (РДВР).

4.2.2. АНТИКОРУПЦИОННАТА РЕФОРМА В СИСТЕМАТА НА МВР

Управленската програма на правителството („Хората са богатството на България”) дефинира следните приоритети на МВР в противодействието на корупцията:

- ограничаване на корупцията чрез създаване на ефективни механизми за противодействие на различните ѝ прояви;
- развитие на законодателството за противодействие на корупцията с оглед неговото хармонизиране с международните правни инструменти и правото на Европейския съюз;

⁵⁰ Национална служба „Гранична полиция” е специализирана охранителна и оперативно издирвателна полицейска структура, която изпълнява задачи по противодействие на корупцията, съгласно своите компетенции, а именно корупционни престъпления, свързани с контрабанда на стоки, незаконен трафик на крадени МПС, корупция, свързана с нелегален трафик на хора и други, извършвани в граничната зона, в зоната на ГКПП, международните летища и пристанища (чл.95, ал.1, т.4 от Закона за МВР).

- засилване на сътрудничеството с останалите правоохранителни органи, съдебната власт, медиите и структурите на гражданското общество за противодействие на проявите на корупция.

През 2002 г. се наблюдават благоприятни тенденции на **повишаване обществената подкрепа за дейността на МВР**. Добрият обществен имидж на Главния секретар на министерството ген. Бойко Борисов, както и на други ръководители във ведомството в решаваща степен допринася за тази промяна в сравнение с минали години. Възниква и по-благоприятна социална среда за утвърждаване на следните **приоритети на реформата в МВР**:

- Акцент върху професионализма в системата на МВР

Това е много важна задача предвид системното разрушаване на доверието между общество и институции и в частност между гражданите и полицията през годините на прехода. Правилно разбраната защита на професионалната чест на служителя на МВР предполага и прочистването от корумпирани служители, които петнят репутацията на тази институция.

- Важността на практическите стъпки за преодоляване на „войната между институциите“

Сред най-значимото в дейността на МВР през 2002 г. са инициативите на неговото ръководство към преодоляване на различията в подходите между различните институции в рамките на правозащитната система – съд, Министерство на правосъдието, прокуратура и МВР. Тези инициативи отразяват публичните очаквания за преодоляване на противопоставянето между правозащитните институции, която допринася за ширещата се престъпност и корумпираност.

- По-нататъшната деполитизация на МВР

Модерното дефиниране на взаимодействието между политическото ръководство на държавата и професионално-експертната общност в рамките на общественения сектор допринася за деполитизацията на най-чувствителното на тази тема ведомство – Министерството на вътрешните работи.

Конкретните антикорупционни действия, набелязани като задача пред МВР в рамките на 2002 г., са свързани с усъвършенстване на координацията между различните служби и звена, изграждане на механизъм за обмен на информация; подобряване информиранието на обществеността, както и на другите държавни институции за антикорупционната дейност на това ведомство, инициране на промени в НК с цел криминализиране на търговията с влияние и сътрудничеството на длъжностни лица с престъпни групи и организации и др.

В дългосрочен период (до края на 2005 г.) МВР се ангажира да осъществи съвместно с медиите и неправителствените организации редица проекти за повишаване на обществената нетърпимост към корупцията. В частност в Академията на МВР ще се провеждат специализирани курсове „Антикорупция“, в които предмет на разглеждане ще бъдат проблемите, свързани със законодателното, институционалното и практическото противодействие на корупцията на национално и международно ниво. Ще се реализират проекти и мерки, насочени към повиша-

ване степента на професионална реализация и служебна устойчивост на служителите на МВР.

Новото ръководство на министерството предприе и комплекс от следните **мерки за противодействие на корупционните практики в МВР:**

- повишаване статута на звената, работещи по противодействие на корупцията;
- изграждане на ведомствен механизъм за вътрешен контрол на корупцията;
- приемане на мерки за прозрачност в работата на администрацията на министерството и на неговите структурни звена;
- ясно регламентиране на правата, задълженията и процедурите във връзка с упражняването на дискреционни правомощия (вземане на решения по целесъобразност); въвеждане на механизми за предотвратяване на случаи на конфликт на интереси;
- повишаване на критериите и постоянен контрол на процеса по подбор на служителите, обучението и преминаването на службата;
- въвеждане на антикорупционно обучение за служителите на различни нива в министерството и неговите структурни звена.

С оглед по-доброто координиране на антикорупционната дейност в системата на МВР бе създаден **Вътрешноведомствен съвет под ръководството на заместник-министър, отговарящ за взаимодействието на службите в борбата с организираната престъпност и корупцията.**

Същевременно в дирекция „Инспекторат“ е създаден отдел **“Противодействие на корупцията в МВР”**, който осъществява пряк контрол за изпълнение разпореденията на ръководството на министерството. В неговите функции влиза обобщаване на постъпилите от всички служби информации за случаи на корупция сред служители на това ведомство и предоставянето им на ръководството на министерството.

Създаден е и специален ред за **събирането на информацията** и особено на достъпа до нея, който е силно ограничен и се разрешава само от Министъра и Главния секретар. Информационната дейност на МВР за противодействие на корупцията се развива с оглед превръщането ѝ в част от планираната Национална интегрирана информационна система, в която ще влизат данни от цялата държавна администрация, включително митниците, данъчните служби, официалната статистика. По замисъла на ръководството на МВР това ще спомогне съществено за събирането на информация за извършване на корупционни действия от отделни служители.

По данни от това ведомство през 2002 г. броят на сигналите за корупционни действия на служители в МВР бележи известен ръст.

Най-голяма част от извършителите на корупционни действия са служители, работещи предимно в звената ГКПП и РГС на Национална служба „Гранична полиция“, „Криминална полиция“, „Икономическа полиция“ и „Охранителна

полиция” на РДВР, СДВР и РПУ-МВР. Обяснението за този факт е, че служителите от тези звена са оторизирани с дейност по разрешителен и контролен режим и непосредствено контактуват с криминални лица.

Констатира се, че преобладаващата част от проверяваните от Инспектората случаи са за използване на служебното положение с цел лично облагодетелстване, което се изразява в:

- Подпомагане престъпната дейност на криминалния контингент;
- Участие в канали за нелегален трафик на хора през държавната граница;
- Участие в канали за контрабанда на стоки и крадени МПС през гранично-пропускателните пунктове на страната;
- Изнудване на граждани;
- Нерегламентирани контакти с криминално проявени лица.

За първото шестмесечие на 2002 г. НСБОП е работила по 183 сигнала за корупция в държавната и местната администрация и сред служителите на МВР. В резултат на извършените проверки са образувани 13 следствени дела и 6 дознания, 11 преписки за корупция са изпратени на прокуратурата за отношение по компетентност, по 11 сигнала са предприети административни мерки, а по 27 случая сигналите за корупция не са се потвърдили. Продължава работата по 115 сигнала.

Общо измежду проверяваните 209 лица, 100 са от системата на МВР, 31 – от митниците, 11 са данъчни служители, 11 – служители от общинска администрация, 11 – служители от системата на съдебната власт, 11 – от здравеопазването, 19 – служители в държавни предприятия, и т.н.

Може да се констатира, че в това отношение се запазват тенденциите от предишната 2001 г. За сравнение трябва да припомним, че през 2001 г. за корупционни действия са разследвани 181 служители на МВР, като е прекратена работата по 27 сигнала, продължава работата по проверката на 69 сигнала и е приключено разследването по 85 сигнала, като спрямо служителите е взето отношение, както следва: дисциплинарно са уволнени 25 служители, други дисциплинарни наказания са наложени на 50 служители, освободени по непригодност са 10 служители, а независимо от взетите административни мерки са предадени на Военна прокуратура събраните материали срещу 34 служители.

По-специално в Национална служба „Гранична полиция” се констатира следната корупционна обстановка:

1. Наблюдава се устойчива тенденция за привличане на служители от МВР от престъпни групи и лица към извършване на незаконна дейност, свързана с нарушаване на държавната граница, изразяваща се в съпричастност към контрабанда на стоки и нелегален трафик на хора.
2. Тревожна е корупционната обстановка в районите на София, Свиленград, Петрич, Видин, Варна и Русе.

3. Предвид наблюдаваната тенденция за пренасочване на миграционния поток, преминаващ през България към северозападната граница, се очаква увеличение на сигналите за корупционни действия на служители в участъка на гр. Видин.
4. Поради извършените промени в подзаконови нормативни актове, бе усъвършенствана организацията и контрола на работата по разкриване прояви на корупция в системата на МВР, значително се подобри координацията и взаимодействието между структурните звена, работещи по разкриване и противодействие на корупционни действия, предвид на което през следващия период се очаква по-висока ефективност при разкриване прояви на корупция.

Във връзка с разкриването на контрабандния канал за крадени коли в ГКПП - „Златарево“ от ръководството на тази служба бе заявено, че за пресичането на корупцията в нея ще бъдат инсталирани нови софтуерни системи. Последните ще правят невъзможно корумпирани полицаи да въвеждат некоректни данни за преминали хора, стоки и автомобили.⁵¹

Освен това в плана за „пречистване на гранична полиция от корупцията“ влиза и ежедневна връзка с полицейските служители от другата страна на бариерата. Предстои и затягане на пропускателния режим в ареала на граничните пунктове. За целта ще се издават специални пропуски, които да ограничават достъпа на случайни хора.

Както и при другите официални статистики за проверки на сигнали и разследване на конкретни обвинения, цифрите не могат да служат за ориентир за реалните размери на явлениято. Причината е, че сред жертвите на корупционен рекет и онези, чиито интереси са пострадали в резултат на корупционни сделки, преобладават опасения от реакцията на засегнатите овластени лица.

Особено внимание както изпълнителната власт, така и гражданското общество трябва да обръщат на редица наследени от миналото порочни практики в дейността на МВР, сред които са злоупотреба с информация на различни равнища в системата на министерството, кампанийност, използване на „резервни разкрития“ за демонстриране на активност, нерегламентирани връзки с криминалния контингент и др.

⁵¹ За по-успешната борба срещу кражбите на автомобили МВР предложи промяна в НК, засягаща това деяние. Тази стъпка е наложителна, тъй като кражбите все още могат да се квалифицират като „незаконно отнемане на МПС“, като предвидената за това престъпление санкция е много по-малка (вж. в. „Дума“, 9.10.2002 г.).